

**ZRÍNYI MIKLÓS NEMZETVÉDELMI EGYETEM
BOLYAI JÁNOS KATONAI MŰSZAKI KAR
Katonai Műszaki Doktori Iskola**

Vásárhelyi Györgyi

**Kábítószer és mérgező harcanyag prekursorok ellenőrzési
folyamatának összehasonlítása**

Témavezető: Dr. Földi László egyetemi docens

2008

A tudományos probléma megfogalmazása

A kábítószeres és pszichotrop anyagok előállításának, gyártásának, felhasználásának és kereskedelmének szabályozását az EGYSGES KÁBÍTÓSZER EGYEZMÉNY (1961) és az EGYSGES PSZICHOTROP EGYEZMÉNY (1981) foglalta keretbe. Az illegális, nemzetközi kábítószer kereskedelem új módszereire válaszul született meg a prekursorok gyártásának, kereskedelmének kereteit meghatározó KÁBÍTÓSZEREK ÉS PSZICHOTROP ANYAGOK TILTOTT FORGALMAZÁSA ELLENI EGYEZMÉNY (1988).

A vegyi harcanyagok gyártásának, tartásának, használatának tiltását a VEGYIFEGYVER TILALMI EGYEZMÉNY (1997) szabályozza le. A változó nemzetközi biztonsági környezet folyamatosan új kihívást jelent mindkét terület végrehajtó szervei számára. A változások újabb feladatok elé állítják az egyezmények döntéshozatali szervezeteit. A tiltó listák állandó felülvizsgálatra és kiegészítésre szorulnak, ahogy a hatóságok látókörébe kerülnek újabb, visszaélésre, illetve kettős felhasználásra alkalmas vegyi anyagok, melyek első sorban prekursorok. A kábítószeres esetén az ENSZ Politikai Deklarációjában, az európai és a nemzeti drogstratégiában, míg a vegyi fegyvereknél a felülvizsgálati konferenciákon fogalmazódtak meg az egyezmények végrehajtásával kapcsolatban felmerült problémák, hiányosságok. Ezeknek a problémáknak, valamint az új, veszélyes anyagok szabályozásának megoldására mielőbbi hatékony lépések szükségesek, mert a kábítószeres és mérgező harcanyagok prekursorainak illegális előállítása és kereskedelme szorosan összefonódik a szervezett bűnözés és a terrorizmus jelenségével.

Célkitűzések

1. Az Egységes Kábítószer Egyezmény, Pszichotrop Egyezmény és a Kábítószeres és Pszichotrop Anyagok Tiltott Forgalmazása Elleni Egyezmény tanulmányozása, jogi szabályozás, a kitűzött célok végrehajtásának megvalósulása és szervezeti felépítés szempontjainak figyelembe vételével.
2. A hazai drogellenőrzési és prekursor ellenőrzési folyamat, valamint azok adminisztratív, végrehajtó rendszerének átvilágítása. A felszínre került problémák megoldására javaslatok megfogalmazása.
3. A Vegyifegyver Tilalmi Egyezmény (VTE) szövegének, végrehajtó szervezete felépítésének, működésének, célkitűzései végrehajtási hatékonyságának részletes vizsgálata. A hiányosságok feltérképezését követően, hatékonyság-növelő intézkedések kidolgozása.
4. A VTE hatálya alá tartozó, de eddig nem ellenőrzött vegyületek szabályozási szükségességének, valamint e vegyületcsoport Kábítószer és Vegyifegyver Tilalmi egyezményrendszerhez fűződő kapcsolatának bizonyítása. A kérdés megoldására önálló szabályozási rendszer kidolgozása nemzetközi szinten, és hazai ellenőrzési mechanizmusra vonatkozólag is.
5. A hazai vegyifegyver-prekursor ellenőrzési gyakorlat részletes elemzése, és a joghézagok vagy a végrehajtó szervezetben fellelhető hiányosságok kiküszöbölésére megoldások keresése.
6. A Kábítószer Egyezmények és a Vegyifegyver Tilalmi Egyezmények összehasonlítása és a rendszerek erősségeinek egymásba történő átültetésével, költségkímélő, hatékony intézkedések bevezetésére javaslatok kidolgozása.

Kutatási terület meghatározása

A kábítószer-prekurzorok ellenőrzési folyamatának elemzéséhez, környezetüket és azok szabályzóit is ismertetni kell. Ezért a szükségesnek tartott mértékben mutattam be a Kábítószer és Pszichotrop Egyezményeket és végrehajtó apparátusukat. A drogpolitika hatalmas témájából az uniós és a hazai drogstratégiák kérdéskörét érintettem. Dolgozatomban nem kívántam a drogpolitika keresleti oldalával és a kínálat illegális, csempészeti részével foglalkozni. A Kábítószer Egyezmények és a Vegyifegyver Tilalmi Egyezmény szervezetének és működésének összehasonlításánál a közös szabályzó elemek meghatározására koncentráltam, az általuk ellenőrzött anyagok természetéből következő eltérések figyelmen kívül hagyásával.

A vonatkozó irodalom gyűjtését és a jogszabályfigyelést 2008. augusztus 1.-el lezártam.

Módszerek

A nagy mennyiségű irodalom feldolgozását induktív és deduktív módszerekkel végzem. A monitorozási rendszerek analitikai elemzése után, az elméletet összevetem a gyakorlati tapasztalataimmal.

Végezetül az ismereteket szintetizálva téziseket állítok fel.

Téma kifejtése:

Értekezésemet három részből építettem fel. Az elsőben a kábítószer, pszichotrop anyagok és prekurzoraik nemzetközi és hazai jogi és adminisztratív szabályzását mutattam be.

A második részben a Vegyifegyver Tilalmi Egyezmény által szabályozott mérgező harcanyagok és prekurzoraik ellenőrzési folyamatát elemeztem a jogszabályok és a végrehajtási rendszer működésének ismertetésével.

A harmadik részben a két ellenőrzési rendszer összehasonlítását végeztem el, kiemelve a közös elemeket.

Összegzésként javaslatokat tettem a hatékonyságuk növelésére és új ellenőrzési rendszert dolgoztam ki a két terület határán lévő vegyületek monitorozására.

1. Kábítószer, pszichotrop anyagok és prekurzorainak ellenőrzési rendszere

A fejezetben elsőként a kábítószer, pszichotrop anyag és prekurzor alapfogalmak hatástani definícióit adtam meg, majd az egyezményekben szereplő jogi meghatározásokat elemeztem, és határoztam meg a fogalmak értelmezhetőségét.

A következőkben az alapegyezmények létrejöttének történelmi hátterét foglaltam össze röviden. Majd a nemzetközi egyezmények tartalmának ismertetése után az Európai Unió kábítószer-, pszichotrop anyag- és prekurzorainak jogi szabályozását mutattam be. Az Unió drogstratégiájának külön alfejezetet szenteltem- a téma fontosságára tekintettel.

A továbbiakban a hazai jogi szabályozást ismertettem, a jelenleg hatályos jogszabályok részletes elemzésével. A hazai prekurzor szabályozásról szóló alfejezetben a Nemzeti Drogstratégia is bemutatásra került, valamint elvégeztem az uniós, és a hazai drogstratégia összehasonlító elemzését is.

A kábítószeres, pszichotrop anyagok és prekurzorok ellenőrzési rendszerének bemutatásával foglalkoztam a fejezet további részeiben. A nemzeti hatóság és a rendszer többi szereplőinek feladatait és egymáshoz való viszonyukat, ábrákon szemléltettem.

A fejezet lezárásaként, gyakorlati tapasztalataimat elemezve, kiemeltem a jelenlegi ellenőrzés gyenge pontjait, javaslatokat fogalmaztam meg egy hatékonyabban működő szervezet kiépítésére, gazdaságossági szempontok figyelembe vételével.

2. Vegyifegyver prekurzorok ellenőrzési rendszere

A fejezetet a Vegyifegyver Tilalmi Egyezményben (VTE) szereplő alapfogalmak definiálásával vezettem be. A fogalmak pontos meghatározását követően a nemzetközi egyezmény életre hívásához vezető történelmi eseményeket soroltam fel.

Az ellenőrzés alá vont vegyületek ismertetése után az egyezmény által kijelölt végrehajtó szervezetet mutattam be, feladataik részletezésével.

A fejezet további részeiben az egyezmény céljainak végrehajtása közben felmerült problémák, és a tudomány-technika állandó fejlődése által diktált új feladatok megoldására, az ötévente összehívott felülvizsgálati konferenciák eredményeit elemeztem, a tárgyalta, illetve a napirendre sem tűzött kérdések taglalásával.

Majd az ellenőrzési rendszer átvilágítását végeztem el, melyben kiemelt hangsúlyt kaptak azok témák, melyek megoldása a legsürgetőbb feladatok közé tartozik.

A fejezet második részében a hazai szabályozás ismertetése történt, a jelenleg hatályos jogszabályi környezet és az ellenőrzési folyamat bemutatásával. A monitorozási rendszer szereplőit és a rendszerben betöltött szerepüket ábrákkal, és táblázatokkal tettem szemléletesebbé.

3. A Kábítószer Prekurzorok Egyezménye, valamint a Vegyifegyver Tilalmi Egyezmény összehasonlítása

A két egyezményrendszer felépítésében, működésében számos hasonló elem található. Ezekre világítottam rá ebben a fejezetben, valamint a Kábítószer Egyezmények és a Vegyifegyver Tilalmi Egyezmény erősségeit térképeztem fel és javaslatokat tettem azoknak a másik rendszerbe való átültetésére, működési hatékonyságuk növelése érdekében.

Összegzett következtetések

Az egyezmények vizsgálatának megállapításaiból következik, hogy bár e nemzetközi szerződések komoly eredményeket könyvelhetnek el, működésük távolról sem tökéletes, a hatékonyabb ellenőrzés megvalósításához javító intézkedések bevezetése szükséges.

1. Kábítószer Egyezmények problémáinak megoldásához a tagállamok deklarációs fegyelmeinek javítása elengedhetetlen. Az ellenőrzött anyagok az illegális tevékenységek következtében állandó felülvizsgálatra szorulnak, a potenciálisan veszélyes, új anyagok ellenőrzött listákra vagy monitoring jegyzékre való felkerülése leszabályozott. A Kábítószer Egyezmények regionális szintű kiépítettsége igencsak hiányos, egyedül az európai régióban működik egységes szabályozók alapján, az Unió egységes külpolitikájának és drogstratégiájának köszönhetően.
2. A kábítószer prekursorok nemzeti szintű szabályzásának jogi jellegű hiányossága egy egységes, keretjogszabály kidolgozását teszi szükségessé, az ellenőrzési folyamatban részt vevő hatóságok egymás közötti kapcsolatának és a közöttük történő információáramlás pontos meghatározásával.
3. A VTE végrehajtási hiányosságai részben az állandóan fejlődő természettudományok által szintetizált nagyszámú, új toxikus anyag és a változó nemzetközi biztonsági környezet miatt keletkeztek, részben a nem megfelelő szövegezés miatt (l. ideiglenes cselekvőképtelenséget okozó anyagok kérdése) már az egyezmény megszületésétől fogva időzített bombaként ketyegnek. Az ellenőrzések súlypontjának szükségyszerűen át kell helyeződnie a listás mérgező vegyületeket gyártóhelyekről az egyedi, szerves vegyületeket gyártó létesítmények ellenőrzésére. A tagállamok deklarációs fegyelme nem megfelelő, sok országban a nemzeti ellenőrzési rendszer kiépítése kell, hogy az elsődleges legyen, a deklarációkat benyújtó államok esetében viszont a határidők betartása és a szolgáltatott adatok pontossága javítandó.
4. Az ideiglenes cselekvőképtelenséget okozó szerek a vegyifegyver egyezmény szövegének értelmezése alapján toxikus anyagnak, azaz vegyifegyvernek számítanak az érzékszervek irritációját okozó tömegoszlató szerekkel együtt. Mivel a nem-halálos harcanyagokat állítólagos rendfenntartási célokra fejlesztették ki a kormányok, a VTE jelenlegi szövegezése szerint, ezek az anyagok nem tartoznak az egyezmény hatálya alá. A felülvizsgálati konferenciák feladata lett volna e vegyületcsoport meghatározása, jellemzőinek beazonosítása és az egyezmény hatályának kiterjesztése erre a csoportra is. Ezek a vegyületek nem pusztán az érzékszerveket irritálják, a központi idegrendszerre hatnak, az érzékelést, észlelést és a tudatot bénítják. Hatástani besorolásukat tekintve, nyugtatók, altatók, kábító-fájdalomcsillapítók. Ennek okán ellenőrzésükben a Kábítószer Egyezmények és a VTE egyaránt érintett.
5. A mérgező harcanyag-prekursorokkal kapcsolatos hazai végrehajtási rendeletnek egységes keretben a vegyi anyagok teljes életciklusára kell részletes eljárási rendet tartalmaznia, melybe beletartoznak az export-import, tranzit tevékenységek és a vegyületek megsemmisítési, ártalmatlanítási folyamatai is.

6. Kábítószer Egyezmények és a Vegyifegyver Tilalmi Egyezmény összehasonlításával és erős, gyenge pontjaik kimutatásával a jelenlegi rendszerek hatékonysága növelhető: a VTE a Kábítószer Egyezményeknél igen jól működő új, potenciálisan veszélyes anyagok monitorozási rendszerét alkalmazhatná a saját rendszerén.

Javaslatok

1. A Kábítószer Egyezmények céljainak végrehajtásáért felelős hazai hatósági- és ellenőrzési rendszer egyszerűsítése és hatékonyabbá tétele céljából célszerű lenne a kábítószeres és pszichotrop anyagok ellenőrzéséért felelős **Kábítószer Igazgatóságot az Országos Gyógyszerészeti Intézet szervezetébe beépíteni**. Önálló osztályként működne, ugyanakkor gyógyszergyártási tevékenységért felelős inspektorátussal együttesen közös helyszíni ellenőrzéseket végezhetnének.
2. A VTE hatáskörébe tartozó, de ez idáig le nem szabályozott nem-halálos harcanyagok ellenőrzésére egy új szabályozás kialakítása szükséges. Javaslatom szerint, az **INCB és OPCW egy közös apparátust-a Központ Idegrendszerre Ható Anyagok Koordinációs Bizottságát** - hozna létre, azon anyagokkal kapcsolatos tevékenységek monitorozására, melyek a VTE definiálása alapján az ideiglenes cselekvőképtelenséget okozó szerek csoportjába tartoznak, ugyanakkor, kábító vagy altató-nyugtatóhatással is rendelkeznek.
3. A **nemzeti ellenőrzési rendszerre** adaptálva a javaslatot, ez a gyakorlatban két hatóság: a Magyar Kereskedelmi Engedélyezési Hivatal és az Egészségügyi Engedélyezési Hivatal Kábítószer Igazgatóságának kooperációját jelentené.
4. 2007-ben az Európai Unióban bevezetésre került a **REACH** (Registration, Evaluation, Authorisation of Chemicals), a vegyi anyagok ellenőrzési rendszere. A témám további kutatási irányát a REACH és VTE rendszerének átvilágításában, összehasonlításában látom, részben az ellenőrzések hatékonyságának növelése érdekében, részben azért, hogy a “nem-halálos harcanyagok” problematikája, ebben a vonatkozásban, ne ismétlődhessen meg.

Új, tudományos eredmények

- 1. A Vegyifegyver Tilalmi Egyezmény céljainak és a hatálya alá tartozó vegyületcsoportokra adott definícióinak elemzésével bizonyítottam, hogy az ideiglenes cselekvőképtelenséget okozó szereknek és prekursoraiknak az Egyezmény által ellenőrzött anyagok között van a helyük.**
- 2. Tanulmányoztam az ismert ideiglenes cselekvőképtelenséget okozó harcanyagok hatástani csoportosítását, és arra a következtetésre jutottam, hogy idegrendszerre gyakorolt hatásuk alapján kábító-fájdalomcsillapítóként, altatóként vagy nyugtatóként határozhatók meg, tehát a Kábítószer Egyezmények felügyelete alá tartoznak, míg rendészeti célú előállításuk és használatuk alapján a mérgező harcanyagok csoportjába sorolhatók, ezért ellenőrzésükre a Vegyifegyver Tilalmi Egyezmény hivatott.**
- 3. A Vegyifegyver Tilalmi Egyezmény általam feltárt szabályozási hiányosságának megoldására kidolgoztam a Kábítószer Egyezmények és a Vegyifegyver Tilalmi Egyezmény határán található ideiglenes cselekvőképtelenséget okozó harcanyagok és prekursoraik új nemzetközi szintű ellenőrzési rendszerét.**
- 4. A nemzetközi rendszernél már kialakított ellenőrzési szempontok figyelembe vételével kidolgoztam a nem-halálos harcanyagok hazai engedélyezési rendszerét.**

Ajánlások

Értekezésemet elsősorban a felelős minisztériumok (Egészségügyi Minisztérium; Nemzeti Fejlesztési és Gazdasági Minisztérium) jogalkotóinak figyelmébe ajánlom, a hazai végrehajtási rendeletek aktualizálásához háttéranyagként.

Ezen kívül a nemzeti hatóságok végrehajtó apparátusában dolgozó szakemberek számára kiegészítő tanulmányként javaslom a munkámat felhasználni, valamint a hatóságok információs tájékoztató oldalaihoz, a vállalatok kötelezettségeinek egyszerűbb és könnyebb megvalósításához segédletként.

Javasolom dolgozatomat felhasználni a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem Védelmi Igazgatási Tanszékének munkájához oktatási segédanyagként.

Az általam kidolgozott szabályozási mechanizmust javaslom az OPCW nem halálos-harcanyagok ellenőrzésével kapcsolatos problematikájának megoldásához, illetve az OPCW és az INCB együttműködésének kialakításához felhasználni, az említett vegyületcsoport vonatkozásában.

Saját publikációk jegyzéke

1. Sándor A, Vásárhelyi Gy: Impacts of major accidents for the environment, AARMS.5.1.2006, április, 115-124.o.
2. Ruichen Z, Vásárhelyi Gy: Environmental challenges in China, AARMS 5.1.83- 90.o. 2006. április
3. Bukovics I, Vásárhelyi Gy: Normative, legal and economic considerations in the field of security, AARMS. 5. 2., 2006.május, 177-184.o.
4. Vásárhelyi Gy: The role of the OPCW in the non-proliferation of chemical warfare agents, AARMS. 5. 2., 2006.május, 185-198.o.
5. Vásárhelyi Gy, Földi L: History of Russia's chemical weapons, AARMS. 6. 1., 2007, 135-146.o.
6. Vásárhelyi Gy, Földi L: Regulation on drug precursors in the European Union, AARMS. 6. 1., 2007, 147-158.o.
7. Vásárhelyi Gy, Halász L: A Vegyifegyver Tilalmi Egyezmény szerepe a vegyifegyver elterjedésének megakadályozásában, Hadmérnök 2., I. (2007 márc.) 4. oldal – online kiadvány,
http://www.zmne.hu/hadmernok/archivum/2007/1/2007_1_halasz.html
8. Vásárhelyi Gy, Földi L: A vegyifegyverek megsemmisítési technológiái, Hadmérnök 2, 4 (2007 dec) 46. oldal – online kiadvány
http://www.zmne.hu/hadmernok/archivum/2007/4/2007_4_vasarhelyi.htm
9. Halász L.,Vásárhelyi Gy, Vorster O.: Rheological and physical equation of state, the use the free volume theory
European-African Meeting of Polymer Processing Society, Pretoria, 9-13 Oct, 2006 – CD kiadvány (2006. 10. 9.)
10. Halász L,Vincze Á,Vorster O.,Vásárhelyi Gy: Determining molecular mass distribution of polymers from dynamic mechanical data by regularization using general singular value decomposition technique
European-African Meeting of Polymer Processing Society, Pretoria, 9-13 Oct, 2006 – CD kiadvány (2006.10.9.)

ÖNÉLETRAJZ

Vásárhelyi Györgyi

Tanulmányok

Középiskolai tanulmányait a Kőrösi Csoma Sándor orosz-magyar kéttannyelvű Gimnáziumban végezte.

Budapesten a Semmelweis Orvostudományi Egyetem Gyógyszerésztudományi Szakán szerzett gyógyszerészi diplomát 1991-ben. Még ebben az évben folytatta felsőfokú képzését a Külkereskedelmi Főiskolán.

1994-ben a főiskola üzletkötői szakán közgazdász oklevelet. Kapott.

1998-ban a gyógyszerési képesítés elmélyítésére szakgyógyszerészi oklevelet szerzett „Gyógyszerellátás és gyógyszerügyi szervezés” szakon.

A Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem Katonai Műszaki Doktori Iskolájába 2006-ban nyert felvételt. Az egyetem doktori képzését levelező tagozaton, egyéni felkészüléssel hallgatóként, a 2007-es tanév végén fejezte be.

Egyetemi tanulmányai alatt négy cikket publikált (összesen 8 cikke, ill. 2 DVD kiadványa jelent meg). Az abszolutóriumot 2007. szeptemberében kitűnő eredménnyel szerezte meg.

Nyelvismeret

Angol - külkereskedelmi nyelvvél bővített felsőfok

Orosz – külkereskedelmi nyelvvél bővített felsőfok

Tudományos munka

2000 óta a Magyar Gyógyszerésztudományi Társaság tagja.

Munkahelyek

1991-1997 Richter Gedeon Nyrt –ben pályakezdőként **termelés irányítói munkakört** töltött be, az injekció, majd a tablettázó üzemből. Ezután az **export** osztályon dolgozott **üzletkötőként**, ahol a külföldi partnerekkel történő kapcsolattartás mellett, a termékei: fogamzásgátló tabletták gyártásával, minősítésével, csomagolásával kapcsolatos tevékenységeket koordinálta a gyártástól a kiszállításhoz.

1997-2002 Dunaújvárosi Szentháromság Gyógyszertár **személyi jogos vezetője, majd**

2002-2003 Budapesti Ferencvárosi Patika **megbízott vezetője volt.**

2003-2007 Chinoin Rt **vállalati kábítószer felelős helyetteseként** feladata volt a cég kábító-pszichotrop és prekursor anyagaival végzett mindennemű tevékenység ellenőrzése, mennyiségek naprakész nyilvántartása, tevékenységi engedélyek, export-import engedélyek intézése, éves adatszolgáltatás elkészítése, a részlegek kábítószer felelőseinek oktatása, továbbképzése, valamint kapcsolattartás a szakhatóságokkal.

2007- Kéri Pharma Generics Kft budaörsi gyógyszerraktárában **minőségbiztosító gyógyszerészként** a beérkező alapanyagok, ömlesztett, félkész és kész termékek GMP elvek szerinti tárolásnak biztosítását, késztermékek alaki vizsgálattal történő minősítését, felszabadítását, bér munkapartnerek auditálását végezte.

2007. decemberétől a budapesti Angyal Patikában dolgozik expedíró szakgyógyszerészként.

Budapest, 2008. november.10.

